

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова**

Філологічний факультет

Кафедра журналістики

А. Ф. ШАРГОРОДСЬКА

**ЕКОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМАТИКА
В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ
ЖУРНАЛІСТИЦІ**

*Методичні вказівки та завдання
для студентів третього курсу
спеціальності «Журналістика»*

Одеса – 2006

Шаргородська А. Ф. Екологічна проблематика в сучасній українській журналістиці : Методичні вказівки та завдання для студентів третього курсу спеціальності «журналістика». – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2006. – 48 с.

Пояснювальна записка

Проблематика періодичної преси входить до переліку фахових дисциплін і є невід'ємною складовою всебічної підготовки студентів-випускників спеціальності журналістика.

Курс «Проблематика періодичної преси» передбачає розширення знань студентів, їх фахового кругозору з пресової журналістики, публіцистики, зокрема в галузі проблем екології. Тому знання саме цього курсу допоможуть становленню молодих фахівців, написанню курсових, кваліфікаційних робіт, виробленню здібностей, розвиватимуть творче мислення, що в цілому сприятиме загальній демократизації української журналістики. Власне, курс може сприяти визначенню студентів із вибором журналістської спеціалізації: екологічної (або природоохоронної).

Головні завдання курсу – засвоєння студентами основних знань з проблематики періодичної преси, проблем екології, закономірностей та умов виникнення екологічної журналістики і її розвитку в українській, російській та європейській журналістиці; вироблення вмінь і навичок самостійного аналізу відповідних матеріалів; визначення особливостей постановки проблеми, різних аспектів її висвітлення, жанрово-стильових особливостей спеціалізованих матеріалів; набуття творчих навичок написання відповідних матеріалів, збирання інформації, ознайомлення з діяльністю екологічного видання, будування концепції публік рілейшенз для некомерційної екологічної організації.

Структура курсу

Вступ. Актуальність проблем екології. Сучасні проблеми довкілля.

Тема 1. Поняття “екологія”. Історія виникнення екології як терміну та науки. Екологія і охорона природи. Зв'язок екології з іншими політичними, економічними та культурними процесами Екологічний стан в Україні.

Тема 2. Основні поняття і закони загальної екології. Екологічні фактори. Антропогенні і штучні екосистеми. Природний колообіг речовин. Біологічна та екологічна рівновага.

Тема 3. Біосфера – жива оболонка Землі. Вчення В. І. Вернадського про біосферу. Антропогенний вплив на біосферу. Природні та антропогенні забруднення біосфери. Характеристика забруднювачів. Фізичні забруднення.

Тема 4. Літосфера. Антропогенні зміни поверхні літосфери. Ґрунт – як головний засіб сільськогосподарського виробництва та середовище життя. Антропогенне забруднення і виснаження ґрунтів. Охорона і раціональне використання ландшафтів.

Тема 5. Гідросфера. Вплив господарської діяльності на гідросферу. Світові проблеми прісної води. Основні заходи охорони і раціонального використання вод. Екологічні проблеми деяких водних екосистем України. Очищення стічних вод.

Тема 6. Атмосфера. Антропогенне забруднення атмосфери. Охорона повітряного середовища від забруднення.

Тема 7. Екологічні проблеми сільськогосподарського виробництва. Особливості агроекосистем. Антропологічний тиск на агроекосистеми. Основні напрямки стабілізації.

Тема 8. Екологічні проблеми енергетики. Екологічні проблеми теплоенергетики. Екологічний вплив гідроенергетики на навколишнє середовище. Екологічні проблеми використання атомної енергії.

Тема 9. Екологічні проблеми міського середовища і здоров'я людини. Здоров'я людини як показник якості навколишнього середовища. Вплив хімічних забруднювачів та радіоактивного випромінювання на здоров'я людини.

Тема 10. Охорона рослинного та тваринного світу. Природно-заповідні фонди України та Червоні та Зелені книги в системі збереження ландшафтного і біологічного різноманіття. Національна екомережа.

Тема 11. Екологічний моніторинг навколишнього середовища. Правове регулювання екологічних відносин. Державне управління в галузі природокористування. Міжнародне співробітництво в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Тема 12. Стратегія й тактика збереження та стабільного розвитку життя на Землі. Духовна криза як основний фактор екологічної кризи. Основні принципи етичних норм поведінки людини в біосфері. Шляхи здійснення екологічної освіти і виховання.

Тема 13. Поняття “екологічна журналістика”. Екологічні видання за часів СРСР. Екологічні видання УРСР. Спеціалізовані (загальнодержавні: “Вода та водоочисні технології”, “Довкілля та здоров'я”, “Агроекологічний журнал”, “Мінеральні ресурси України”, “Екологія довкілля та безпека життєдіяльності”, “Екологічний вісник”, “Бюлетень екологічного стану зони відчуження та зони безумовного відселення” та ін.; регіональні: “Живая природа”, “Зелений город”, “Екологія моря”, “Причорноморський екологічний бюлетень” та ін.) і громадсько-політичні ЗМІ з екологічної тематики (“Дзеркало тижня”, “День”, “Аргументи і факти”, “Работа и отдых”, “Сегодня”, “Факты и комментарии” та ін.).

Тема 14. Українські екологічні видання та видання з екологічної тематики (газети, журнали, бюлетені, дайджести та ін.). Функції екологічної журналістики: інформаційна, просвітницька, організаційна, контролююча. Жанрова трансформація у екологічній журналістиці.

Тема 15. Основні (аналітичні та інформаційні) жанри спеціалізованих екологічних видань регіонального та загальноукраїнського характеру.

Тема 16. Аналітичні жанри на сторінках наукових та науково-практичних журналів (“Вода та водоочисні технології”, “Довкілля та здоров’я”, “Агроекологічний журнал”, “Мінеральні ресурси України”, “Екологія довкілля та безпека життєдіяльності”, “Екологічний вісник”, “Бюлетень екологічного стану зони відчуження та зони безумовного відселення” та ін.; “Живая природа”, “Зелений город”, “Екологія моря”, “Причорноморський екологічний бюлетень” та ін.). Наукова стаття як основний жанр спеціалізованих екологічних видань. Жанрові ознаки. Особливі функції публікацій, виконаних у цьому жанрі. Наукові статті з декількох проблемно-тематичних ліній: екології води, екології повітря, агроекології, утилізації твердих побутових відходів на шпальтах “Причорноморського екологічного бюлетеня”. Концепція видання.

Тема 17. Інформаційні жанри й громадсько-політичні ЗМІ з екологічної тематики (“Дзеркало тижня”, “День”, “Аргументи і факти”, “Работа и отдых”, “Сегодня”, “Факты и комментарии”). Жанрове розмаїття громадсько-політичних видань із рубрикою з екологічної тематики: інтерв’ю з експертом, репортаж, бесіда, журналістське розслідування. Журналістське розслідування як найпрестижніший журналістський жанр.

Тема 18. Інтерв’ю. Специфіка жанру. Інтерв’ю в системі інформаційних жанрів з екологічної проблематики. Індивідуальний стиль в інтерв’ю як складова частина успіху матеріалу.

Тема 19. Репортаж як найбільш оперативний, динамічний, ефективний жанр сучасних ЗМК з екологічної проблематики. Специфіка жанру.

ТЕМАТИКА ТА ПЛАНИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Тема № 1. Історія екожурналістики

1. Актуальність проблем екології. «Екологічна» журналістика та її функції.
2. Зародження «екологічної» журналістики на теренах СРСР та УРСР. Етапи становлення.
3. «Робітнича газета» – флагман охорони природи в українській пресі.
4. Українські «екологічні» видання доби незалежності. Спеціалізовані республіканські й регіональні видання.

Тема № 2. Проблеми Чорнобиля

1. Чорнобильська катастрофа як спосіб активізації екожурналістики:
 - а) катастрофа очима зарубіжних ЗМІ;
 - б) спосіб боротьби з інформаційною завісою через вітчизняні ЗМІ.
2. Проблеми Чорнобильської катастрофи (проблеми укриття, економічних спекуляцій) на сторінках сучасних українських друкованих ЗМІ («Урядовий кур'єр», «Голос України» та «Дзеркало тижня»).
3. Проблеми Чорнобиля (стійке радіоактивне забруднення внаслідок аварії, правовий режим зони відчуження, стан репродуктивного здоров'я, народжуваності, здоров'я дітей, проблеми реабілітації зони відчуження, мінімізації наслідків) на сторінках наукового журналу «Довкілля та здоров'я».
4. Проблеми Чорнобиля на сторінках спеціалізованого журналу «Бюлетень екологічного стану зони відчуження та зони безумовного (обов'язкового) відселення».
5. Екологія та енергобезпека України. Впровадження альтернативних енергосистем (сонячних, теплових).

Тема № 3. Основні сучасні екологічні ЗМІ

1. Загальна характеристика українських екологічних видань доби незалежності (газети, журнали, бюлетені, дайджести та ін.). Спеціалізовані загальнодержавні («Довкілля та здоров'я», «Агроекологічний журнал», «Мінеральні ресурси України», «Екологія довкілля та безпека життєдіяльності», «Екологічний вісник», «Вода та водоочисні технології» та ін.) і регіональні видання («Живая природа», «Зелений город», «Екологія моря», «Причорноморський екологічний бюлетень» та ін.)
2. Проблеми екології на сторінках громадсько-політичних ЗМІ («Дзеркало тижня», «День», «Аргументи і факти», «Работа и отдых», «Сегодня», «Факты и комментарии» та ін.).

Тема № 4. Жанрова своєрідність екожурналістики.

1. Жанрова своєрідність екожурналістики 70-80-х рр. ХХ ст.
2. Основні (аналітичні та інформаційні) жанри спеціалізованих екологічних видань регіонального та державного характеру.

3. Аналітичні жанри (наукова та проблемна стаття, замітка) на сторінках наукових та науково-практичних журналів (“Вода та водоочисні технології”, “Довкілля та здоров’я”, “Агроекологічний журнал”, “Мінеральні ресурси України”, “Екологія довкілля та безпека життєдіяльності”, “Екологічний вісник”, “Бюлетень екологічного стану зони відчуження та зони безумовного відселення” та ін.; “Живая природа”, “Зелений город”, “Екологія моря”, “Причорноморський екологічний бюлетень” та ін.).
4. Проблемно-тематичні лінії “Причорноморського екологічного бюлетеня”. Концепція видання.
5. Журналістське розслідування як найпрестижніший журналістський жанр у громадсько-політичних ЗМІ з екологічної тематики (“Дзеркало тижня”, “День”, “Аргументи і факти”, “Работа и отдых”, “Сегодня”, “Факты и комментарии”). Жанрове розмаїття громадсько-політичних видань матеріалів з екологічної тематики.
6. Загальна характеристика будь-якого регіонального екологічного видання.

Тема № 5. Основні екопроблеми Одеського регіону

1. Висвітлення екологічних проблем регіонального характеру у «Вечірній Одесі», «Одесском вестнике», «Юге», «Одесских известиях», науково-практичному журналі «Причорноморський екологічний бюлетень» .
2. Проблема забруднення ґрунтових вод, питної води як найбільш актуальні теми, водопостачання. Деградація водної екосистеми.
3. Проблема забруднення повітря. Операції «Чисте повітря».
4. Проблеми забруднення морського середовища та прибережної смуги. Експертиза портів.
5. Проблеми утилізації відходів.
6. Проблеми збереження заповідників: будівництво каналу «Дунай-Чорне море», «Тилигульський лиман» та ін.
7. Проблема створення рекреаційних зон. Створення курортно-рекреаційного комплексу.
8. Проблема будівництва нафтотерміналу.
9. Проблеми підтоплення територій.

Тема № 6. Екологічна освіта та екологічне виховання.

1. Екологічне виховання – один з аспектів виховання самосвідомості в контексті гуманізації навчально-виховного процесу.
2. Екологічне просвітництво, підготовка фахівців.
3. Екологія: школа і позашкільля.
4. Діяльність дитячих екологічних спілок та організацій в Україні.
5. Культурна програма як спосіб боротьби за збереження природи.

Тема № 7. Екологічна політика й екологічна безпека України.

1. Формування загальнодержавної програми національної екологічної мережі. Регіональні екологічні організації.
2. Екологічний кодекс України.

3. Національні та економічні інтереси України у стосунках з іншими державами внаслідок екопроблем (Тузла, Дунай-Чорне море).

КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ

Контрольна робота № 1.

1. Актуальність проблем екології. “Екологічна” журналістика та її функції.
2. Зародження “екологічної” журналістики на теренах СРСР та УРСР.
3. Українські екологічні видання доби незалежності (газети, журнали, бюлетені, дайджести та ін.). Спеціалізовані республіканські (“Довкілля та здоров’я”, “Агроекологічний журнал”, “Мінеральні ресурси України”, “Екологія довкілля та безпека життєдіяльності”, “Екологічний вісник” та ін.) і регіональні видання (“Живая природа”, “Зелений город”, “Екологія моря”, “Причорноморський екологічний бюлетень” та ін.)
4. Проблеми екології на сторінках громадсько-політичних ЗМІ (“Дзеркало тижня”, “День”, “Аргументи і факти”, “Работа и отдых”, “Сегодня”, “Факты и комментарии” та ін.).

Контрольна робота № 2

1. Основні (аналітичні та інформаційні) жанри спеціалізованих екологічних видань регіонального та республіканського характеру.
2. Аналітичні жанри (наукова та проблемна стаття, замітка) на сторінках наукових та науково-практичних журналів (“Вода та водоочисні технології”, “Довкілля та здоров’я”, “Агроекологічний журнал”, “Мінеральні ресурси України”, “Екологія довкілля та безпека життєдіяльності”, “Екологічний вісник”, “Бюлетень екологічного стану зони відчуження та зони безумовного відселення” та ін.; “Живая природа”, “Зелений город”, “Екологія моря”, “Причорноморський екологічний бюлетень” та ін.).
3. Проблемно-тематичні лінії “Причорноморського екологічного бюлетеня”. Концепція видання.
4. Журналістське розслідування як найпрестижніший журналістський жанр у громадсько-політичних ЗМІ з екологічної тематики (“Дзеркало тижня”, “День”, “Аргументи і факти”, “Работа и отдых”, “Сегодня”, “Факты и комментарии”). Жанрове розмаїття громадсько-політичних видань матеріалів з екологічної тематики.
5. Загальна характеристика будь-якого регіонального екологічного видання.

Теми індивідуальних занять

Темарій рефератів

1. Сучасні проблеми поводження з радіоактивними відходами – наслідками Чорнобильської катастрофи (концепція мінімалізації радіоекологічних відходів).
2. Повені – проблема національної безпеки України.
3. Екологічне виховання – один з аспектів виховання самосвідомості в контексті гуманізації навчально-виховного процесу.
4. Проблеми військової екології.
5. Якість питної води – одна з актуальніших проблем сучасної України.
6. Проблема забруднення Чорного моря (діяльність морських торгових портів).
7. Висвітлення ЗМІ екологічної ситуації в Одеському регіоні.
8. Актуальні проблеми накопичення та утилізації промислових і побутових відходів.
9. Проблеми сучасного екологічного законодавства України на сторінках періодичних видань (“Причорноморський екологічний бюлетень”, “Екологічний вісник”, “Довкілля та здоров’я”).
10. Міжнародне співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища.
11. Проблеми реабілітації території Чорнобильської зони відчуження (на матеріалі ж. “Довкілля та здоров’я” (2002-2004 рр.)) і “Бюлетеня екологічного стану зони відчуження та зони безумовного (обов’язкового) відселення” (2003-2004 рр.)
12. Діяльність державної санітарно-епідеміологічної служби України (проблеми підвищення ефективності діяльності).
13. Екологічна освіта та виховання в Україні (на матеріалі ж. “Екологічний вісник” (2000-2004 р.))
14. Екологія та енергобезпека України
15. Екопроблеми України в спектрі наслідків катастрофи на Чорнобильській АЕС (за матеріалами республіканської преси).
16. Діяльність громадських екологічних організацій.
17. Екологічна політика України.
18. Агроекологія та проблеми забруднення ґрунтів.
19. Духовна криза людства як основний фактор екологічної кризи.

ПИТАННЯ ДЛЯ РІЗНИХ ФОРМ КОНТРОЛЮ

1. Атмосфера. Антропогенне забруднення атмосфери. Охорона повітряного середовища від забруднення.
2. Екологічні проблеми сільськогосподарського виробництва. Антропологічний тиск на агроєкосистеми. Основні напрямки стабілізації.
3. Екологічні проблеми енергетики. Екологічні проблеми тепло-, гідроенергетики. Екологічні проблеми використання атомної енергії.
4. Екологічні проблеми міського середовища й здоров'я людини. Вплив хімічних забруднювачів та радіоактивного випромінювання на здоров'я людини.
5. Охорона рослинного та тваринного світу. Природно-заповідні території та Червоні книги в системі збереження ландшафтного й біологічного різноманіття. Національна екомережа.
6. Екологічний моніторинг навколишнього середовища. Правове врегулювання екологічних відносин. Державне управління в галузі природокористування.
7. Міжнародне співробітництво в галузі охорони навколишнього природного середовища.
8. Літосфера. Антропогенне забруднення і виснаження ґрунтів. Охорона і раціональне використання ландшафтів.
9. Гідросфера. Світові проблеми прісної води. Екологічні проблеми деяких водних екосистем України.
10. Громадський екологічний рух.
11. Зовнішня та внутрішня політика України в галузі екології.
12. Історія української екожурналістики.
13. Поняття “екологічна журналістика”.
14. Екологічні видання за часів СРСР.
15. Екологічні видання УРСР. Спеціалізовані загальнодержавні та регіональні ЗМІ з екожурналістики.
16. Українські екологічні видання та видання з екологічної тематики (газети, журнали, бюлетені, дайджести та ін.).
17. Функції екологічної журналістики.
18. Жанрова трансформація у екологічній журналістиці.
19. Інтерв'ю. Інтерв'ю в системі інформаційних жанрів з екологічної проблематики.
20. Репортаж як найбільш оперативний, динамічний, ефективний жанр сучасних ЗМК з екологічної проблематики.
21. Журналістське розслідування як найпрестижніший журналістський жанр.
22. Аналітичні жанри на сторінках наукових та науково-практичних журналів (“Вода та водоочисні технології”, “Довкілля та здоров'я”, “Агроєкологічний журнал”, “Мінеральні ресурси України”, “Екологія

довкілля та безпека життєдіяльності”, “Екологічний вісник”, “Бюлетень екологічного стану зони відчуження та зони безумовного відселення” та ін.; “Живая природа”, “Зелений город”, “Екологія моря”, “Причорноморський екологічний бюлетень” та ін.).

23. Наукова стаття як основний жанр спеціалізованих екологічних видань.
24. Основні (аналітичні та інформаційні) жанри спеціалізованих екологічних видань регіонального та загальноукраїнського характеру.
25. Проаналізувати на матеріалі дібраних публікацій такі актуальні проблеми: екологічна політика й екологічна безпека України.
26. Національні та економічні інтереси України у стосунках з іншими державами внаслідок екопроблем (Тузла, Дунай-Чорне море).
27. Екопроблеми України в спектрі наслідків катастрофи на Чорнобильській АЕС (за матеріалами республіканської преси).
28. Висвітлення ЗМІ екологічної ситуації в Одеському регіоні.
29. Основні проблемно-тематичні лінії “Причорноморського екологічного бюлетеня”.
30. «Вечірня Одеса» – одна з найкращих загальнополітичних регіональних газет з екопроблем.
31. Екопроблеми на сайтах Інтернетмережі.
32. Цвітіння Чорного моря.
33. Будівництво нафтопереробного заводу під Одесою.
34. Військова екологія.
35. Зсуви.
36. Нищення рекреаційних зон: заповідників, заказників та ін.
37. Діяльність припортових заводів.
38. Забруднення середовища внаслідок діяльності хімічних підприємств.
39. Гігієна праці. Актуальні проблеми гігієни праці у сучасних умовах. Добровільне медичне страхування в Україні.
40. Проблема якісного харчування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Адаменко О. М., Періжок Й. І., Пилипчук О.Я. Основи екології. – Івано-Франківськ, 2000. – 276 с.
2. Беляков А. А. Экологическая пресса Украины. – К., 1995. – 106 с.
3. Беневоленская Т. А. Экологические проблемы в современной публицистике. – М., 1978. – 234 с.
4. Берлова О. Некоторые аспекты экологических паблик рилейшнз в России. – М., 1998. – 346 с.
5. Бугрим В. В. Чорнобильська катастрофа у засобах інформації // Чорнобиль і преса: реалії взаємодії: Матеріали Першої Міжнародної науково-практ. конф. “Чорнобиль у засобах інформації” (Київ, 15-16 квітня 1991 р.). – К., 1992. – С. 45-50.
6. Герасимчук А. А., Палеха Ю. І. Основи екології. – К., 1999. – 314 с.
7. Глазачев С. М. Экология: учебная книга // Экология и жизнь. – 1997. - № 2. – С. 12-14.
8. Глобальное изменение климата: научный взгляд на проблему: Пособие для экологических журналистов / Под ред. Центра эколог. Здоровья. – М., 1998. – 162 с.
9. Джигирей В. С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища. – К., 2000. – 256 с.
10. Євсєєва М. В. Основи екології. – Вінниця, 2000. – 332 с.
11. Землянова Л. М. Зарубежная коммуникативистика в преддверии информационного общества: Толковый словарь терминов и концепций. – М., 1999. – 86 с.
12. Коханова Л. А. Журналистика. Экология. Образование. Непрерывное экологическое образование в системе СМИ / Под ред. Я. Н. Засурского. – М., 1997. – 194 с.
13. Кочинева А., Берлова О., Колесникова В. Экологическая журналистика. – М., 1998. – 188 с.
14. Крачило М. П. Основи екології та економіка природокористування. – К., 1998. – 274 с.
15. Крисаченко В. С. Екологічна культура. Теорія і практика. – К., 1996. – 226 с.
16. Кучерявий В. П. Екологія. – Львів, 2000. – 300 с.
17. Маларек В. Викриття фактів. Суть і практика журналістики розслідування. – К., 1998. – 158 с.
18. Микитюк О. М., Злотін О. З., Бровдій В. М. та ін. Екологія людини. – Х., 2000. – 228 с.
19. Фридман М. Шарон и Фридман А. Каннет. Пособие по экологической журналистике. – М., 1998. – 102 с.
20. Яншин А. Д. Научные проблемы охраны природы и экологии // Научный мир. – 2000. - № 3. – С. 17-19.

21. Екологія і закон: Екологічне законодавство України. У 2-х кн. / Відп. ред. док. юрид. наук, професор, заслуж. юрист України, академік УЕАН В.І. Андрейцев. – К.: Юрінком Інтер, 1997. - Кн. – 704 с.
22. Екологія і закон: Екологічне законодавство України. У 2-х кн. / Відп. ред. док. юрид. наук, професор, заслуж. юрист України, академік УЕАН В.І. Андрейцев. – К.: Юрінком Інтер, 1997. - Кн. – 576 с.
23. Збірник «Надзвичайні ситуації. Основи законодавства України». – Т. 1. – К., 1998. – 544 с.
24. Збірник «Надзвичайні ситуації. Основи законодавства України». – Т. 2. – К., 1998. – 496 с.
25. Андрейцев В. І. та ін. Екологічне право: Особлива частина: Підруч. для студ. юрид. вузів і фак.: Повний акад. курс – К.: Істина, 2001. – 544 с.
26. Ядерне законодавство: Збірник нормативно-правових актів / За ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. – У 2-х т.: Т. 1. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре». – 1999. – 648 с.
27. Ядерне законодавство: Збірник нормативно-правових актів / За ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. – У 2-х т.: Т. 2. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре». – 1999. – 440 с.
28. Повітряний кодекс України: Офіц. видання. – К.: Концерн «Видавничий Дім» «Ін Юре», 2004. – 168 с.
29. Водний кодекс України: Офіц. видання. – К.: Концерн «Видавничий Дім» «Ін Юре», 2004. – 176 с.
30. Лісовий кодекс України: Офіц. видання. – К.: Концерн «Видавничий Дім» «Ін Юре», 2004. – 12 с.
31. Кодекс України про надра: Офіц. видання. – К.: Концерн «Видавничий Дім» «Ін Юре», 2004. – 178 с.
32. Збірник законодавчих актів України про охорону навколишнього природного середовища. – 1997. – Вип. 1-9. - Чернівці.

Додаткова:

1. Бойчук Ю. Д., Солошенко Е. М., Бугай О. В. Екологія і охорона навколишнього середовища: Навчальний посібник. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2002. – 284 с.
2. Сытник К. М., Брайон А. В., Гордецкий А. В., Брайон А. П. Словарь-справочник по экологии. – К.: Наукова думка, 1994. – 666 с.
3. Экологический энциклопедический словарь: свыше 8 тыс. терминов / И. И. Дедю. – К.: Гл. ред. МСЭ. – 408 с.
4. Словник з екології: українсько-російський-англійський-німецький-французький (посібник для студентів педагогічних вузів) О. М. Микитюк, О. З., Злотін. – Х.: ХДПУ, 1995. – 668 с.

Матеріали щодо вивчення окремих тем

Вивчення проблем екології в ОНУ імені І. І. Мечникова

Актуальність проблем екології в Україні не потребує зайвого підтвердження. Про Україну говорять як про найбільш забруднену європейську країну, якій до того ж не додав позитивного іміджу горезвісний Чорнобиль. На сучасному етапі, у період посилення проблем економічного та політичного характеру, суцільної байдужості до культурного виховання, яке передбачає виховання й екологічної культури, проблеми екології відходять на другий план. У той час як в Європі, насамперед враховується фактор екологічного благополуччя держави, що безпосередньо пов'язується зі здоров'ям нації, її генофондом, зрештою з добробутом та ін.

Зупинити стихійний розвиток подій у державі допоможуть лише знання про те, як ними керувати і, у випадку з екологією, ці знання повинні “оволодіти масами”, принаймні, більшою частиною суспільства, що можливе лише через загальну екологічну освіту, починаючи зі шкільної лави й закінчуючи вузом.

Екологічні знання дозволяють сучасній людині переконатися в цьому і прийняти правильне рішення з метою охорони природи. Вони дозволяють їй зрозуміти, що людина і природа – єдине ціле й уявлення про панування її над природою досить примарні й примітивні. Звідси витікає, що на теперішній момент зупинити порушення екологічних законів можна, лише піднявши на належну висоту екологічну культуру кожного члена суспільства.

Екологічне виховання покликане сприяти формуванню у людей нової екологічної свідомості, допомагати їм в засвоєнні таких цінностей, професійних знань і навичок, які сприяли б виходу нашого суспільства із екологічної кризи і руху його на шляху стійкого розвитку.

В університеті імені І. І. Мечникова різними аспектами вивчення проблем екології: від вивчення окремих аспектів антропогенного впливу на навколишнє середовище до прищеплення екологічної культури, пропаганди екологічного

світогляду займаються провідні факультети: біологічний, геолого-географічний та юридичний.

Біологічний факультет здійснює роботу в напрямку вивчення й забезпечення підготовки зі спеціальностей, серед яких і загальна екологія. Ще з 1985 року на факультеті була створена лабораторія біологічних проблем (НИЛ-15), у складі 3-х секторів якої стала екологія й раціональне використання природних ресурсів. Оскільки ще із часів Новоросійського університету, для факультету дослідження найгостріших для всього людства проблем екології є традиційними. Провідне місце серед інших кафедр факультету належить **кафедрі зоології**, яка нещодавно відзначилася природоохоронними розробками проекту (міжнародного значення), що ввійшов у Рамсарську конвенцію, про збереження 22 водно-болотних угідь Азово-Чорноморського регіону України (керівник проф. В. П. Стойловський). Основні напрямки наукової роботи кафедри полягають у пізнанні видової різноманітності тваринного світу, його ролі в природі та значення для людини; наукове обґрунтування нових і збільшення площ національних парків, що існують, заказників, заповідників. Велика увага приділяється вивченню фауни та шляхів її охорони у водно-болотних угіддях України. За останні 5 років кафедра значно зміцнила міжнародне наукове співробітництво з вивченням орнітофауни півдня України, водно-болотних угідь, придунайських озер та о. Зміїний. Разом із німецькими, румунськими, болгарськими та іншими дослідниками опубліковано багато статей у міжнародних збірниках та монографіях, виданих англійською мовою. Наприклад, доц. А. І. Корзюков є співавтором монографії “Goose population of the Western Poliartic”: Wetland Int. Publication. – Denmark. – 1999. Кафедра зоології стала провідною установою Півдня України в здійсненні міжнародних спостережень щодо шляхів міграції птахів, розповсюдження певних видів хребетних і безхребетних тварин. Сам проф. Стойловський В. П. присвятив свою докторську дисертацію “Водно-болотні угіддя Азово-Чорноморського регіону в системі природоохоронних та управлінських рішень” вивченню однієї з найактуальніших тем – аналізу вивченості водно-болотних угідь України й оцінки їхнього значення у формуванні й забезпеченні умов існування біологічного різноманіття в системі комплексних природоохоронних заходів, проведених в Україні за останнє десятиліття; визначив цінність водно-болотних угідь різних категорій, пріоритетне значення для створення в їх межах природно-заповідних об’єктів, перспективи розвитку природно-заповідного фонду регіону для збереження біологічного різноманіття.

Кафедра ботаніки здійснює роботу в напрямку вивчення взаємодії рослин та антропогенного впливу на середовище й екологічну обстановку. Серед них проблеми екології великих міст і рослинності, рослини Червоної книги Чорного моря й проблеми їх охорони, екологічне формування екотопів Одеси, екологічні проблеми міст, рекреаційних зон і природоохоронних стратегій та ін., рослинність і меліоративні роботи Одеської області, рослинність Нижнього Дністра, екологічна роль водоростей в Одеському

заливі, вивченням макрофітобентосу Тузлівської групи лиманів Чорного моря та ін.

Серед інших кафедр біологічного факультету, які займаються вивченням проблем екології, виділяється кафедра мікробіології. Першою на кафедрі вивченням торкнулась таких питань завідувача кафедрою Тульчинська В. П., член-кореспондент Академії Наук України, яка цікавилася зокрема мікробіологією Чорного моря та нафтовими забрудненнями.

У такому напрямку здійснюються й сучасні дослідження, про що свідчить захист дисертацій на кафедрі: зав. кафедри к. м. н. Гудзенко Г. В., доцент, к. м. н. Єлінська Н. А., доцент, к. б. н. Панченко М. М. *«Мутогенні дослідження навколишнього середовища»*, к. б. н. Бухтіяров А. Є. *«Екологія мікроорганізмів моря»*.

Випускники кафедри продовжують вивчення екологічних проблем, що безпосередньо позначається на виборі тем, зокрема дипломних робіт *«Фізіологічні властивості та екологічні властивості тіонових бактерій, виділених з поверхневих вод Чорного моря»*, *«Мікробіологічні дослідження питної води в процесі доочищення»*, яким передують курсові роботи: *«Визначення токсичних та мутогенних властивостей питних вод у бактеріальних тест-системах»*, *«Мікробіологічні й молекулярно-біологічні методи моніторингу ґрунтових патогенів на прикладі представників р. Fusarium»*, *«Вода відкритих водоймищ»*, *«Бактеріопланктон – індикатор сучасного стану води нижнього Дністра і Дністровського лиману»*, *«Антимікробні властивості олієвмісних відходів виробництва троянди столисної та лаванди вузьколистої»*, *«Мікрофлора прісних водоймищ»* та ін.

Кафедра займається розробленням міжнародних програм, різних проектів, останнім з яких є проект *«Вивчення морських мікроорганізмів-індикаторів у районі міста Одеси»* під керівництвом к. б. н. Бухтіярова А. Є. Загалом наукова діяльність кафедри виявляється в таких аспектах вивчення, як мінливість морських мікробних біоценозів при умовах антропогенного забруднення, мікробне забруднення водних екосистем, моніторинг і моделювання екосистем моря й атмосфери, екологічна біотехнологія, формування й збереження генофонду мікроорганізмів, Генетичні наслідки в мікроорганізмів під впливом хімічного й радіоактивного забруднення. Серед спецкурсів, скерованих на вивчення зазначених проблем, виділяються санітарна мікробіологія, Бактерії – збудники захворювань, Екологія мікроорганізмів, Інфекційні хвороби та ін.

Активно залучені до екопроблем науковці та студенти геолого-географічного факультету. Так, у галузі агроекології провідна роль належить **кафедрі ґрунтознавства та географії ґрунтів**, яка займається вивченням природних і природо-господарських систем, ерозії ґрунтів та ін. Проблемами берегозахисту, принципів природокористування в береговій зоні морів, моделювання схилового стоку, водяної ерозії та ін. займається **кафедра фізичної географії та природокористування**, яку очолює доктор географ. наук, професор Ю. Д. Шуйський. Саме він здійснював експертизу будівництва каналу Дунай – Чорне море, виступав з великою кількістю публікацій у пресі.

Проблеми екології потребують відповідної законодавчої бази, що й стало предметом зацікавлення провідних фахівців економіко-правового факультету університету. Проблемою екологічного права в університеті почали займатися в 1989 році. Перші розробки цього розділу правознавства належать проф., доктор ю. н. О. О. Погребному. Зокрема, проф. О. О. Погребний, розпочав свою наукову діяльність в університеті з 1978 р., асистентом кафедри трудового, земельного та колгоспного права ОДУ. Згодом, у 1993 р., захистив докторську дисертацію за спеціальністю “сільськогосподарське, екологічне право”, став професором кафедри аграрного, екологічного та трудового права.

З грудня 1997 р. перейшов до Одеської державної юридичної академії. З 1999 року на економіко-правовому факультеті ОНУ читається курс екологічного права. Кафедра **цивільного права**, яка займається екоправом, співпрацює з Київським, Дніпропетровським, Брюссельським та Амстердамським університетами. Наукові праці викладачів публікуються в журналах «Правова держава», «Сельскохозяйственный еженедельник» та інших. Кафедра випустила також методичні вказівки до курсу «Екологічне право» (упорядник та головний редактор к. б. н. С. П. Петрик), що допомагають студентам у вивченні цього розділу права.

Серед учених кафедри, що розробляють цю тему, к. б. н. С. П. Петрик, к. с.-г. н. В. М. Масін (аграрне право), викладачі І. С. Степанов (екологічний аудит та екологічне страхування), О. М. Власов (юридична відповідальність за порушення екологічних законів).

Звичайно, створення законів – прерогатива Верховної Ради. Але все саме тут пишуться закони на основі досліджень учених-юристів. Безпосередньо причетними до цієї справи є і випускними кафедри, про що свідчать теми дипломних проектів “Правова охорона атмосферного повітря”, “Імплементация міжнародних правових норм у сфері охорони навколишнього середовища в національне законодавство”, “Правова охорона тваринного світу”, “Правова охорона водних об’єктів” та ін. Кафедра **цивільного права** ОНУ ім. І. І. Мечникова забезпечила правову базу національної програми з фітоінвазіям в Україні.

Загалом кафедра розробляла різні теми, що стосуються екологічного права, серед них «Правове забезпечення розвитку органічного землеробства в Україні», «Правова охорона атмосферного повітря, водних об’єктів, земле-рекреаційних територій та іншого», «Проблема введення генетично модифікованих організмів в агропромисловий комплекс Одеської області. Економічний ефект і біологічні наслідки». Зокрема останню тему розробляє гурток екоправа при кафедрі.

До історії зародження “екологічної” преси журналістики на теренах СРСР та УРСР

(за матеріалами О. О. Белякова)

Історичний екскурс у процес формування екологічної свідомості українців свідчить, що любов до природи є однією з національних рис. Органічне поєднання збереження навколишнього середовища та відродження України є однією з важливих складових становлення української журналістики, передумовою відродження національних цінностей.

20 років тому замітка, а тим більше нарис про природу були в газеті незвичайним, майже стороннім явищем. Такий стан речей не можна було вважати нормальним. Тому зусилля громадськості й журналістики, зокрема, спрямовувалися на активне привертання уваги до екологічних проблем у пресі. Але хоч і тривали запеклі дискусії в пресі на захист Байкалу, Кедрограда та інших унікальних місць, ідеологічна система Радянського Союзу активно протидіяла будь-яким починанням природоохоронців. Однак такі акції стали предтечею змін у людській свідомості щодо стану довколишнього середовища й сприяли розвитку природоохоронної справи й екологічної журналістики зокрема. Починають з'являтися перші ґрунтовні матеріали на захист природи, які не зловживають описами її краси, а розповідають про сплюндровану рідну землю.

Один з провідних дослідників української екологічної журналістики Беляков О. О., який присвятив своє дослідження вивченню проблемам взаємодії масової комунікації та екологічної політики визначив етапи розвитку екопреси в Україні, серед яких він визначає:

I. Підготовчий. Він характеризується появою і актуальністю студентських дружин охорони природи, зміною соціальної свідомості після чорнобильської катастрофи; формуванням природоохоронних громад, виникненням постійних тематичних розділів у екопресі.

II. Вихід незареєстрованих екологічних видань невеликими тиражами на низькоякісній поліграфічній базі, але таких, які швидко реагують на потреби отримання незалежної і оперативної інформації.

III. Масове виникнення видань державних і громадських організацій, публікації яких розраховані на широке коло читачів.

IV. Поява видань, що орієнтовані на певну читацьку аудиторію, відповідають її цілеспрямованим запитам і мають принципово нові способи розповсюдження з використанням сучасних технологій.

Першою в Україні з 1959 року звернула увагу на природу республіканська “Робітнича газета”, яка стала флагманом охорони природи в українській пресі майже на 30 років. Екологічну тему в ній вів журналіст Н. В. Якименко. За три перші роки (1959 – 1961) він використав у статтях близько п'яти тисяч листів трудівників, яким була не байдужа тема охорони довкілля. З початку 60-х років до природоохоронної теми долучаються журнал “Перець”, газети “Радянська Україна”, “Правда Украины”, “Киевская правда”, деякі обласні партійні газети. З початку 1960 року “Робітнича газета” перша в Україні почала випускати щомісяця природоохоронну сторінку (6 колонок). 29 жовтня 1960 року в ній виступив зі статтею “Боротьба за красоту” Максим Рильський.

У 1971 році в Києві починає виходити науково-популярний бюлетень “Рідна природа”, який згодом отримав статус журналу. Для початку 70-х років окремі його виступи були досить сміливими. Але значного впливу на розвиток подій у природоохоронній справі вони не мали. Сьогодні це “товстий” кольоровий журнал, проте з реальною періодичністю лише два рази на рік.

Аналогічні тенденції розвитку можна простежити і в інших країнах СНД. Зокрема, дослідники з Росії вважають, що екологічну пресу Радянського Союзу до кінця 1980-х років разом з натуралістичними, мисливськими та науковими виданнями царської Росії можна віднести до предтечі екологічної преси. Справжній прорив у екологічній гласності зробила не спеціальна екологічна, а саме звичайна преса, зчинивши галас з приводу перекиду північних річок, наслідків Чорнобиллю, проблем збереження Байкалу та деяких інших.

Відлига в розвитку екопреси починається лише наприкінці 1980-х років. Але сприяє цьому не поступова зміна свідомості людей і державних структур, а

різка переоцінка цінностей після подій 26 квітня 1986 року. Населення шукає правди. Та навіть головна газета тих часів "Правда" пропонувала лише спів "прип'ятських солов'їв" власного кореспондента Одинця.

Проходить ще кілька років після атомної трагедії, поки під час усезагальної екологізації громадської думки настає пом'якшення секретного режиму щодо екологічної інформації. Демократизація суспільства сприяє довгоочікуваним "пологам". У березні 1988 року науково-виробниче об'єднання "Прип'ять" створює газету "Вестник Чернобыля". Тематика її перших виступів мало чим відрізняється від публікацій звичайної районної газети. "Спочатку ніхто не думав, що ми займатимемось екологією, – стверджує редактор цього видання Микола Лябах, – але оскільки ми були в самісінькому пеклі, у нас не було іншого виходу. Наша газета на сто відсотків екологічна". На жаль, погодитися зараз із такою думкою важко. Бо більшість матеріалів газети нині має виключно проатомний характер і відбиває інтереси атомного лобі в Україні. Хоча варто зазначити, що в перших випусках газети досить об'єктивно висвітлювалися події в 30-кілометровій зоні відчуження та за її межами. Конфедерація Спілок журналістів нагородила колектив редакції премією "За мужність і професіоналізм". Аналізуючи процес екологізації преси, Микола Лябах в інтерв'ю газеті "Спасение" сказав: "Тут є прямий зв'язок між екологією і політикою. Якщо уряди в Україні, Білорусі, Росії визнають, що ці країни знаходяться в стані екологічної катастрофи, вони повинні турбуватися про екологічну пресу. І якщо говорити про премію, то це символічно, що наш колектив помітили. Справа врятування Землі виходить зараз на головне місце, і добре, що це розуміють хоча б наші колеги з Конфедерації Спілок журналістів".

Першим демократичним виданням стає газета "Зелений Світ", нульовий презентаційний номер якої виходить у 1989 році. Хоча офіційно вона починає своє літочислення з квітня 1990 року. Газета відображає історію "зеленого" руху й зміни, які відбуваються в ньому. Тому спочатку в ній переважали матеріали, які стосувалися політичної екології, а зараз пріоритет надається загальноекологічним проблемам, моральним аспектам взаємодії людини й

природи. Редакція "Зеленого Світу" випустила спеціальні номери, які присвячені етнографії, народній медицині, репресованим за радянської доби діячам природоохоронного руху, екологічним злочинам військових тощо. У газеті ведеться рубрика з екологічного виховання дітей "Зелений клас". Зараз зроблено акценти на передрук інформаційних повідомлень інших ЗМК.

1990 рік став роком народження багатьох екологічних видань. У березні у Львові вийшов перший номер вісника Товариства Лева, дружин охорони природи й екологічного відділу Львівського міськкому комсомолу "Зелений Дзвін" з періодичністю 1 раз на місяць. Незважаючи на погане поліграфічне оформлення, матеріали газети були гострими, різноманітними й вельми актуальними. "Зелений Дзвін" інформував про екологічні проблеми західного регіону України, вів хроніку акцій "зелених", висвітлював чорнобильську проблематику, знайомив з міжнародними природоохоронними організаціями. Спеціальна рубрика "Джерельце" була присвячена екологічному вихованню. Через невирішені економічні проблеми видання змушене було припинити своє існування.

Також цього року з'явилося багато регіональних видань: тернопільська газета "Екологічний сполох", яка висвітлювала регіональні екологічні проблеми, діяльність Українського товариства охорони природі (УТОП) на місцях; 1-й номер республіканського вісника УТОП під назвою "Голос товариства" (видання, в основному, розповідало про роботу УТОП); екологічний вісник Миколаївської області "Рідна природа" (присвячений місцевим проблемам охорони довкілля і пропаганді екологічних знань обласної організації журналістів); вісник Вінницької обласної Ради УТОП "Природа і люди" (видання друкувало звіти природоохоронних організацій, інформувало про екологічну ситуацію в області); на базі газети профспілок Чернівецької області "Практика" видавалась газета "Джерела Буковини", потім з'явилась газета "Зелена Буковина".

Дніпропетровська обласна газета «Екологія і здоров'я» з щомісячною періодичністю та вдалим дизайном, газетою в газеті "Народна медицина", матеріалами російською та українською мовами.

За редакцією науково-технічної Ради Шацького національного парку, відділу екології й охорони природи Любомльської районної газети в 1990 році виходив екологічний альманах "Озерний край". Видання містило різноманітну інформацію, присвячену орнітології, дендрології, гідрології, фітології, іхтіології та іншим наукам. З 1991 року альманах перетворився на журнал. Однак при цьому дещо змінилася тематика видання, після чого воно почало адресуватися рибалкам та мисливцям. Останнім часом журнал не видається.

На базі газети "Радянська Україна" вийшла газета "Екологія і здоров'я", засновниками якої виступає Український державний акціонерний консорціум "Екологія і здоров'я". Газета об'єднала зусилля вчених, медиків, фінансистів, забезпечила інформування роботи консорціуму, розповідала про сорбенти, які він виробляє, та через брак фінансування припинила вихід.

Українські "екологічні" видання доби незалежності. Спеціалізовані республіканські і регіональні видання

Хоча в минулому можна знайти чимало цікавого, справжній плідний розвиток екопреси стався лише за останні десятиріччя. Вона взяла на себе важку роль формувача екологічної свідомості в суспільстві.

У 1991 році починає виходити екологічний вісник Національної Академії наук України, Інституту клітинної біології й генетичної інженерії "Ойкумена". Видання публікує наукові статті, публіцистичні та інформаційні матеріали, вміщує резюме англійською мовою. Нині існування вісника припинено.

З вересня 1991 і до кінця 1993 року виходить газета "Эхо Чернобыля". Видання розповідало про реальні масштаби наслідків Чорнобильської катастрофи, уміщувало резюме окремих матеріалів англійською мовою. У вересні 1992 року на базі газети створено інформаційне агентство, яке зареєстроване як екологічний видавничий центр "ЭхоВосток", його колектив випускав новий кольоровий журнал "Зелена енергетика".

Чорнобильську тематику висвітлював журнал "Заложники Чорнобиля", що видавався в 1992 році в Житомирі й був заснований газетою "Житомирський вісник".

3 грудня 1991 року виходив екологічний вісник Луганської області "Криниця". Видання відзначається стабільною періодичністю й різноманітною тематикою, широкою читацькою аудиторією в Україні й Росії.

У 1992 році видавався перший номер газети "Дніпро-Славути". Але періодичний випуск її починається лише з 1993 року. Із січня 1994 року – це екологічний вісник України. Виходив у Дніпропетровську, а потім у Києві на базі Інституту журналістики. Зараз видання припинило своє існування.

З 1993 року в Одесі видавався популярний природоохоронний журнал "Все живе", заснований Одеським державним зоологічним парком. Потім вийшли у світ чотири різні журнали, які виникли на його основі: "Все живе", "Жизнь птиц", "О кошках", "О собаках". З лютого 1992 й до 1993 року під назвою "Все живе" двічі на місяць виходить газета Одеського зоопарку.

У грудні 1993 року з'явився бюлетень Товариства охорони й вивчення птахів України під назвою "Сгех сгех".

Екологічні видання були також у Сумах – "Джерела", у Карпатському біосферному заповіднику – "Зелені Карпати", у Вінниці – "Екологічний вісник Вінниччини", у Черкасах – "Екологія – здоров'я – життя", у Сумах – "Еко – Сумщина", "Свята справа" Дніпровсько-Орільського заповідника, журнал "Технополіс" тощо.

На жаль, немає природоохоронної газети в Харкові, хоча випуски "Озону", що видавався тут на базі обласної молодіжної газети з 1989 року, користувалися популярністю в читачів. Екологічний журналіст Микола Морохін так змалював тоді ситуацію в Харкові: "Тут близько десятка дружин більше ніж у будь-якому іншому місті. Склався й обласний молодіжний госпрозрахунковий центр "Озон". А це цікаві міські виставки, проекти, пов'язані з охороною природи. Це навіть своя газета – додаток до обласної молодіжки. До речі, харків'яни одні з перших в Україні навчилися працювати з

газетою, а отже, із сотнями тисяч людей, що її читають. У середині 80-х тут випробували, так би мовити, екологічну "швидку допомогу": зателефонувавши чи написавши в газету, можна було в будь-який кінець області викликати студентів-біологів ХДУ, а вони старалися розібратися в проблемі, знайти винуватого, виправити" .

З 1994 року свій бюлетень випускала неурядова екологічна організація "Екоправо", потім редакція значно поліпшила оформлення видання. Центр громадської екологічної адвокатури у Львові видавав "Вісник екологічної адвокатури". У Харкові вийшов "Экологоправовой вестник".

У 1995 році в Києві почали виходити одразу кілька нових журналів, необхідність яких давно відчували різні категорії читачів. Від масової аудиторії було здійснено перехід до конкретних одержувачів екологічної інформації. Виданням, що використовувало такий принцип, був журнал для неурядових організацій "Екологічний Експрес". Ураховуючи великий інтерес до розвитку природоохоронного руху в Україні з боку зарубіжних партнерів, "Екологічний Експрес" мав паралельний переклад своїх матеріалів англійською мовою, виходив лише рік.

Великий успіх має кольоровий дитячий журнал "Паросток". З'явившись у 1995 році, він упевнено тримається на ринку преси.

З березня 1995 року в Донецьку стала видаватися газета "Наш край". Вона розрахована на широке коло читачів й пропонувала найрізноманітнішу інформацію: від телепрограми до серйозних аналітичних статей спеціалістів у галузі охорони довкілля.

З держав, що утворилися на пострадянському просторі, в Україну надходили видання "Белорусский климат", "Бумеранг", "Выживем вместе", "Заповедный вестник", "Зеленый крест", "Зеленый Луч", "Зеленый мир", інформаційний бюлетень Центру охорони дикої природи СоЕС для державних заповідників та національних парків, "Набат", "Природа", "Свет", "Спасение", "Третий путь", "Хранители радуги", "ЭкоХроника" та інші.

У цей період в Україні існували й видання міжнародних організацій. У Львові, зокрема, вийшов друком дайджест екологічної інформації з питань довкілля міжнародної організації "World Information Transfer" (WIT) "Світовий екологічний журнал". У Києві за участі ЮНЕСКО видавався бюлетень ЮНЕП "Контакт". Екологічний видавничий центр "Юнікорн" випускав бюлетень Всесвітньої інформаційної служби з енергетики "WISE Україна". Періодичні випуски про свою діяльність з аналогічною назвою видавав "Грінпіс Україна".

Відчутну інформаційну підтримку екологічним організаціям надавали "Последние Новости". Це брошури, що видавалася Європейським офісом "Friends of the Earth" ("Друзі Землі"). Вони розповсюджувалися серед лідерів природоохоронного руху. Кожна з них присвячена актуальним для країн Центральної та Східної Європи проблемам і, крім інформаційної, виконували також методологічну функцію. Офіційний інформаційний бюлетень "Рятування Чорного моря" видає Екологічна програма по Чорному морю при глобальному фонді з охорони довкілля (GEF). Виходить у Стамбулі й перекладається, крім інших, і українською мовою.

Кольоровий екологічний бюлетень "Жива Україна" заснували УкрЮНЕПКОМ, Головне управління національних природних парків та заповідної справи Мінекобезпеки України, товариство "Зелена Україна" Національного екоцентру та редакційний колектив. Під рубрикою "Екополітика" вміщуються актуальні повідомлення про всеукраїнські та міжнародні проекти, насамперед, з питань збереження біологічного різноманіття.

Цікавим явищем є поява політичних екологічних видань. Партія Зелених України видає інформаційний бюлетень "Зелений вісник".

З екологічних організацій України, що займалися не тільки екожурналістикою, але й підготовкою майбутніх спеціалістів у цій галузі, варто відзначити київську студію екологічної журналістики "Зелене досє". Її завданням є виховання людей, що розповсюджують правдиву інформацію про стан природи та місце в ній людини. Благодійний інформаційно-видавничий

центр "Зелене досье", на базі якого діяла студія, видавав навчальну газету з однойменною назвою й бюлетень "Діти просто неба". Це був орган міжнародної конференції, яку організовано для здійснення інформаційного зв'язку й координації дій у період між пленарними засіданнями конференції. У рамках програми «Тасіс», а зараз за підтримки Британської Ради, видається друкований та електронний "Екотиждень", у якому містяться екологічні повідомлення з України та світу.

Національним екологічним центром України засновано інформаційно-видавниче агентство "Довкілля", що займається, крім указаної діяльності, екологічною освітою й вихованням.

Значний вплив на активізацію громадськості має інформаційний бюлетень ISAR "Єднання". Його друкована версія надходить до близько тисячі адресатів, понад 300 ще отримують електронний варіант. Видання вміщує інформацію про різноманітні екологічні заходи, конкурси, дослідницькі та освітні програми, нові публікації, джерела екологічної інформації в Інтернеті та по електронній пошті.

У 1996 році в Горлівці виходив журнал "Экология промышленных регионов" російською та англійською мовами. З метою пропаганди екологічно безпечних видів відпочинку створено журнал "Туризм сільський зелений". "Вісник" – таку назву мав бюлетень, який висвітлює діяльність нового регіонального екологічного центру в Україні.

Київський еколого-культурний центр спільно з Центром охорони дикої природи Соціально-екологічного Союзу (Москва) видає науково-популярний бюлетень "Збереження біорізноманіття та заповідна справа в Україні" й "Экологический гуманитарный журнал".

1999 року в Києві засновано журнал "ЭСТА (энергосберегающие технологии и автоматизация)" російською та українською мовами. Він виходив за сприяння Держкомітету України з енергозбереження та Комітету промислової політики України. Статті мали прикладний характер і сприяли практичним заходам з охорони довкілля. Того ж року видано 1-й номер

бюлетеня "Системи якості та управління навколишнім середовищем". У бюлетені подавалася інформація про останні законодавчі акти й нормативні документи, прийняті державними установами України, Російської Федерації (Президентом, урядом, Державним комітетом з охорони навколишнього середовища, Державним комітетом із стандартизації та сертифікації), виконавчими органами Європейського Співтовариства (Радою Європи, Європейською Комісією) у галузі управління навколишнім середовищем, зокрема у сферах систем управління навколишнім середовищем, стану повітря, води та ґрунту, екологічного маркування. У бюлетені також висвітлювалися останні публікації з обраної тематики офіційних міжнародних та європейських організацій (Міжнародної організації зі стандартизації ISO, Європейського комітету зі стандартизації CEN, Європейського агентства з питань навколишнього середовища ЕЕА, Європейського бюро з питань навколишнього середовища ЕЕВ, Європейської організації із співпраці в галузі акредитації ЕА, Європейського партнерства з навколишнього середовища ЕРЕ, Ініціативи кліматичної технології СТІ, директоратів управління Європейської Комісії та інші), національних інститутів із стандартизації та сертифікації та засобів масової комунікації України.

Цікавою особливістю є поява різноманітних публікацій, котрі не відповідають ознакам класичної преси, але теж мають вплив на громадськість. На широке коло читачів була розрахована популярна серія брошур "Оповідання про воду". Тиражем п'ять тисяч примірників її видав Комітет врятування Дніпра й малих річок України. Просвітницьку серію "Екологія і здоров'я" за підтримки посольства Королівства Нідерландів опубліковано протягом 2000-2001 років громадською організацією "Екологія. Жінка. Світ". Серія включала в себе брошури на такі теми: "Нітросполуки та їх попередники", "Радон", "Поліциклічні ароматичні вуглеводні", "Електромагнітні поля (60 Гц)", "Мінеральні волокна", "Сонячне випромінення" тощо.

За даними активістки руху "зелених" Олени Чайки, в Україні нараховувалося близько 25 загальнодержавних видань екологічної тематики, 15

наукових спеціалізованих видань, близько 40 бюлетенів, вісників та інших одиниць періодики локального характеру. На жаль, не всі вони здатні витримати складні умови ринку. Саме тому деякі з них досить швидко припиняли існування або суттєво зменшували наклад та періодичність.

Значення екопреси зокрема й екологічної журналістики взагалі залежить від постійного виходу на ширшу аудиторію. Згідно з класифікацією Г. Почепцова, екологічна журналістика здійснює масову комунікацію, що сприяє достатній ефективності впливу на аудиторію.

Окрім фінансових проблем, екологічні видання мають труднощі щодо використання мовностилістичних засобів. На жаль, окремі екологічні видання не завжди виправдано друкують матеріали російською мовою. Наприклад, журнал "Рідна природа" з появою нового головного редактора декілька років поспіль вміщував матеріали без перекладу, хоча з початку заснування завжди був україномовним. Досить поширеною практикою екологічних видань є відмова від літературного редактора, а іноді й коректора. Це призводить до численних помилок і є, як зазначає професор О. Д. Пономарів, досить поширеною ситуацією в сучасній українській пресі.

Найбільша кількість видань з'явилася в 1990 році, що викликано демократичними змінами в суспільстві, та у 1994 – 1995 роках, до чого призвела насамперед фінансова підтримка міжнародних організацій. Проте половина з видань, котрі перестали виходити, проіснували не більш ніж півтора року (як правило, лише за рахунок наданих грошей).

Наступний сплеск, почавшись у другій половині 1994 року, триває і зараз. Сучасних видавців вирізняють великі прагматизм і обережність. Кольорові й товсті журнали вже ніхто не видає, видання, котрі виходять, наближаються до форм класичного самвидаву, програючи в якості оформлення, але виграючи за рахунок вартості та незалежності від поліграфічних потужностей. Практично кожна екологічна група, ураховуючи дитячі або шкільні, зумівши отримати копіювальну техніку, починає випускати власний друкований бюлетень, а освоївши комп'ютер та електронну пошту – бюлетень електронний. Іноді так

надається перевага в доступі до інформації обмеженій кількості користувачів електронного інформаційного обміну. Занепокоєння викликає тенденція відходу багатьох екоактивістів з екологічної до видавничої та інформаційної діяльності.

Загальна кількість періодичних видань в Україні, за даними О. О. Белякова, перевищує 10 тисяч. З них зареєстровано й перереєстровано для загальнодержавної, регіональної та зарубіжної сфери розповсюдження: газет – 1858, журналів – 2000, бюлетенів – 236. Проте, наприклад, протягом 1997 року в Україні зареєстровано лише 7 екологічних видань. Як зазначають провідні українські журналістикознавці, саме ці видання потребують більшого піклування з боку держави.

Частка екологічних видань сягає понад 50 в порівнянні з іншими виглядає не такою значною. Проте ця преса має певну аудиторію, до якої належать і колективні передплатники – організації. Тому, не зважаючи на порівняно незначну кількість видань та обмежений їх наклад, ця преса охоплює більшість зацікавлених читачів, адже досить часто новий номер видання потрапляє до кількох осіб. Але навіть за таких умов вимоги до чітко орієнтованої на "свого" читача преси постійно зростають.

Це призвело до того, що останніми роками спостерігається тенденція до виникнення нових видань екологічних організацій, які засновуються видавцем для обмеженої за кількістю, але чітко визначеної аудиторії. До таких видань насамперед слід віднести різноманітні інформаційні бюлетені. Їх характеризують спрямованість змісту на членів або прихильників організації, переважання невеликих повідомлень та заміток з контактними адресами, мала кількість або повна відсутність аналітичних матеріалів. Для впливу на сучасного читача необхідно вести його шляхом нових роздумів, для чого як мінімум вишикувати факти в логічній послідовності, яка відображає хід журналістських думок. У матеріалах має бути журналістський аналіз, а не лише інформація. Недоліком таких видань є і недостатнє або повністю відсутнє літературне редагування.

Поширення таких видань іде або шляхом безкоштовного його розповсюдження, або ж за певну суму, яку читач визначає сам як благодійний внесок. Окремі видання розсилаються поштою. Фінансування видання та його популяризація відбуваються здебільшого за рахунок грантів фондів, внесків засновників та спонсорів, пожертв. Нестабільна ситуація з фінансуванням іноді негативно впливає на видання: воно або виходить лише протягом певного часу, а потім узагалі припиняє діяльність, або його вихід стає несистематичним.

Прикладом першого типу може бути журнал "ЕкоЕкспрес", який протягом 1995 року видавався українською та англійською мовами на високому професійному рівні, але потім за відсутності фінансування припинив вихід. До другого типу можна віднести журнал "Ойкумена", який не видається. Цікавою особливістю є вихід додатка до нього, а фактично окремого журналу "Світ у долонях". Номери дещо нагадують сувенірне видання. Кольорова поліграфія, переклад англійською мовою, високоякісний папір, невеликий наклад, обмеження в розповсюдженні.

Незважаючи на наявність певної кількості локальних, регіональних та загальноукраїнських видань, на думку О. О. Белякова, є чимало вільних ніш. Так, в Україні ще й досі відсутня загальнонаціональна екологічна газета з періодичністю більш ніж раз на тиждень, котра могла б оперативно висвітлювати поточні події, інформувати про екологічні лиха, давати коротко та довгострокові прогнози тощо. Ці функції могла б узяти на себе й потужна екологічна інформаційна агенція. Але можливості тих, що існують, обмежені, заснування нової потребує значних коштів. Немає також науково-популярного видання на зразок німецького журналу "Natur", яке розповідає про природу в цілому та місце людини в ній, беручи до уваги не тільки екологічні або природоохоронні аспекти діяльності.

Така ситуація буде незмінною доти, доки не зросте добробут населення. Певна аудиторія проте існує, але в її ставленні до природи переважає скоріше споживацький, ніж пізнавальний підхід. Тому з'являються видання про мисливство та рибалку, котрі зовсім не акцентують увагу читача на

необхідності відновлення та охороні природних багатств. Вони є типовими прикладами видань, у яких майже немає що читати, але які шкода викинути через їх ціну та оформлення .

Це не може не вплинути на формування громадської думки, яка не тільки не засуджує саме таке ставлення до природи, а починає ще й заохочувати. Особливо небезпечно це впливає на дитячу психіку, котра під впливом пропаганди ось такого гатунку формує відповідні соціальні установки. Компенсувати цей вплив можна лише поширюючи серед дітей та молоді природоохоронні ідеї, традиції бережного ставлення до природи українського народу.

Практичні завдання

Визначте жанр матеріалу. Які основні ознаки жанру Ви помітили? Запропонуйте розробку цієї теми у будь-якому іншому жанрі.

Нова екологічна інспекція

Наказом міністра екології і природних ресурсів України створена державна екологічна інспекція з охорони навколишнього середовища Північно-Західного регіону Чорного моря. Тим же наказом ліквідована держінспекція охорони Чорного моря, що існувала раніше. Начальник нової інспекції – Павло Георгійович Буланович, що приступив до виконання обов'язків 27 жовтня, на недавній прес-конференції уточнив, що нова структура не є правонаступницею старої з ряду причин. Територіально змінена зона контролю – сьогодні в зону контролю інспекції ввійшов і порт Скадовськ, до нового року буде вирішене питання про приєднання Херсонського річкового порту. Збільшено штат співробітників. Нова інспекція, що діє на території трьох областей – Одеської, Миколаївської і Херсонської, – є не територіальним підрозділом Мінприроди, а спеціальним, і підкоряється безпосередньо міністру.

– Фактично нова інспекція – оперативний підрозділ, – розповів Павло Георгійович.

Перевалочні комплекси, прибережні захисні смуги, 100-метрова зона від води, посади екологічного контролю в пунктах пропуску через державний кордон – усе це входить у поле зору співробітників інспекції. Повноваження інспекторів досить широкі. Про 100-метрову прибережну зону: тепер без узгодження з інспекцією неможливі ні знос, ні реконструкція, ні будівництво тих чи інших об'єктів. Більше того, призупинити діяльність об'єктів у цій зоні і навіть їх опломбувати уповноважені інспектори. Міністерство, засновуючи нову екологічну інспекцію, підсобило технічно: незабаром дві машини і три патрульних катери можуть нести цілодобово службу. Катери розмістять у районі Вилкового, Миколаєва і Херсона, а також в Одесі. Днями відбулися перші збори трудового колективу нової екологічної інспекції. Подія рядова, але важлива, якщо згадати бурі, що потрясли колектив ще зовсім недавно. Нова інспекція, новий відлік часу, нові відносини – вирішили тут і почали зі створення профспілкового комітету. Його очолив Ю. В. Сливчук.

Дора Дукова

Вечерня Одеса, 6 квітня 2005 р.

Проаналізуйте запропоновану публікацію, назвіть її жанр. Визначте, що є його особливістю – міжжанрова дифузія чи ознаки іншого стилю? Які сатиричні прийоми використано в матеріалі?

Де вони, пляжі Затоки?

Степова дорога, з численними вибоїнами, петляла серед хатин і палаців. Іноді вона підступала зовсім близько до берега, і тоді крізь частокіл очерету синіло море...

Жалюгідне видовище становить собою нинішня Затока: доріг – у загальноприйнятому значенні цього слова – нема, тротуари зустрічаються зрідка, освітлення залишає бажати кращого, каналізація відсутня, забудова хаотична. З вічних цінностей непорушним залишився особливий клімат і ласкаве море, що улітку, немов магнітом, притягує сюди тисячі відпочиваючих. Однак незабаром вони з перешкодами будуть відшукувати собі місце під сонцем: узбережжя моря активно забудовується особняками, а високі забори загороджують вихід на пляжі.

Першими на сполох забили члени оргкомітету «Врятуємо курорт Затоку». Вони звернулися з заявою в прокуратуру, до Президента... Розповіли, що депутати місцевої Ради прийняли рішення про безкоштовну видачу 102 щасливчикам земельних ділянок у берегозахисній смузі Чорного моря. Крім того, пляжі гектарами виділяються різним фірмам – без проведення будь-яких конкурсів чи тендерів.

Тим не менш, оргкомітет домігся проведення виїзного засідання постійно діючої ради з питань охорони суспільного порядку і боротьби зі злочинністю при губернаторі Одеської області В. П. Цушко.

Губернатор В. П. Цушко, разом із прокурором області, начальником обласного управління СБУ... по приїзду в Затоку відправилися на пляж. І... всі уперлись у величезний бетонний мур, що перегородив вихід до моря.

- Це що у вас отут будується? – поцікавився губернатор.
- Так це ж не прибережно-захисна смуга, – парирувала глава селищної ради Затоки Н. Ф. Ярцева.
- З початку 2005 року ділянка знаходиться в оренді. Департамент ДАІ МВС планував будувати тут готель, потім змінили призначення...

Скільки не катував її губернатор, не вдалося йому з'ясувати, яку орендну плату вносить департамент ДАІ.

- Чи то 12 тисяч гривень, чи то 17 тисяч гривень у рік, – плуталася в цифрах Надія Федорівна.

- Ганьба вам! – скипів В. П. Цушко. – Розвели тут гадюшник! Розірвіть договір і продайте цю ділянку за три мільйони доларів! Проведіть аукціон, знайдіть інвесторів.
- Аукціон проводити мені не вигідно, – відверто зізналася Н. Ф. Ярцева...

Ледве пройшли далі. Прямо на піску знайшли нещодавно зведене помешкання. Губернатор завмер перед палацом, що належить відомому в Одесі сімейству депутатів і підприємців. Потім йому показали будиночок ще одного народного депутата, будинок з білої цегли начальника Білгород-Дністровського МРЗО і вілли місцевої чиновницької «еліти». Деякі ділянки були ледь розплановані – члени кооперативу «Коммунстрой-1» ще не встигли прибудуватися.

- Чий ж це ділянки? – не заспокоювався Василь Петрович.
- Поняття не маю, – відповідала Н. Ф. Ярцева. – Он ті будинки – кооператив «Лагуна», а ці ділянки – дачного кооперативу «Коммунстрой-1».
- Ви місцева? Хіба вам не шкода роздавати цю землю кооперативам? Що ж ви робите?! – обурювався губернатор Цушко.

ЯК ЦЕ РОБИТЬСЯ на практиці, Н. Ф. Ярцева розповіла вже в залі селищної Ради на засіданні виїзної Ради з питань охорони суспільного порядку і боротьби зі злочинністю...

По суті, місцева Рада Затоки виявила дивну кмітливість. Відмовившись від статусу курорту, замовили новий генплан, що дозволив максимально звузити прибережну смугу. А вільні землі, що з'явилися таким чином, на пляжах роздати кооперативу, членами якого стали судді, прокурори, чиновники від архітектури і держархбудконтролю.

Обласна прокуратура зверталася з протестом на рішення Затокської селищради про затвердження генплану. Депутати протест не задовольнили... Прокуратурі залишилася остання інстанція – суд, куди і були передані відповідні матеріали. Але, поки суд та справа, на узбережжях працюють бульдозери, а на пляжах, немов гриби, ростуть особняки...

З подальших виступів чиновників високого рангу стало ясно, що... особливих порушень ніхто ні в чому не вбачає.

– Природоохоронний прокурор має тут ділянку? Так це не він, а його дружина. А де сказано, що вона не має права володіти дачною ділянкою? – дивувались міліцейські чини...

Колесник А.

Вечерня Одесса. – 27 грудня 2005 р.

Визначте жанр матеріалу, назвіть основні ознаки жанру. Наскільки зрозумілим є розгляд проблеми. Які ще неназвані в матеріалі проблеми можна виокремити?

Чиновницькі таємниці. Про життя і смерть дерев у нашому місті...

Попередня наша публікація “Зелене “населення” Одеси” на тему зелених насаджень міста, можливо, не цілком задовольнила допитливого читача. Якому неодмінно хочеться знати як імена конкретних винуватців, які завдали шкоди деревам, так і міру покарання за такі їхні дії – наскільки вона, так сказати, адекватна... У пошуках відповідей на ці питання ми пройшлися тими юридичними і технологічними “ланцюжкам”, що й повинні утримувати наш “зелений баланс” – відповідність знищеного і посаженого. Замовнику, щоб одержати необхідні документи... необхідно відвідати багато інстанцій: міськвиконком, “Зелентрест”, обласне управління з екології і природних ресурсах... Що ж, ну і нехай: зате усе буде законно, справедливо... Але замість “прозорості” натикаєшся на якийсь, незрозумілого походження, туман...

Перше звернення – у державне управління з екології і природних ресурсів в Одеській області. “Не за адресою”, – відразу ж дав відповідь заступник начальника цього відомства Юрій Сапко. Мов... зверніться неодмінно в центральну інстанцію екологічного контролю. Начальник цього відомства Володимир Локотько не відразу відмовив у наданні інформації. Більше тижня “відбивався” усякими причинами, що заважають зустрічі. Коли “причини” вичерпалися, довелося почути фразу: “... наше вищестояще керівництво заборонило давати будь-яку інформацію...”. Природно, захотілося довідатися, а чи дійсно така заборона надходила від “вищестоящого керівництва”, тобто з цього ж управління з екології. Але тимчасово виконуюча тоді обов'язки начальника управління Валентина Крутякова відразу ж відхрестилася від такого гріха: “Ніяких указівок від нас не надходило. А інформацію ми можемо надати, якщо тільки ви зробите письмовий запит за підписом директора...”.

Довелося здивуватися в чергове (оскільки не один раз зверталися за інформацією в інші підрозділи обласної адміністрації – освіти, охорони здоров'я)... Через місяць ми отримали відповідь, у якій повідомлялося, що в цілому по місту в 2005 році було знищено 595 дерев... Не може задовольнити таке “у цілому”, якщо цікавитися, наприклад, чи компенсувала фірма “Еллада” вирубку 120 дерев під свою забудову на 14-й станції Великого Фонтана... Є питання і з приводу вирубки дерев по вулиці Педагогічній, на Старосінній площі... і т. ін. Так що необхідно було знову відправлятися в управління екології і природних ресурсів – уже за уточненням до отриманої відповіді.

Відповідь редакції за підписом заступника начальника управління Юрія Сапко готувала Любов Харіна – завідувачка відділом заповідного відділу, тобто керівник такої

служби, що фактично до настільки “педантичних” справ і непричетна. А хто і володіє (інформацією – А. Ш.), той старанно і мужньо охороняє будь-яку “відомчу таємницю”.

Чернецкая Таміла

Слово, № 11. 23 березня 2006 р.

Визначте жанр журналістського матеріалу, назвіть основні жанрові ознаки. Які стильові особливості Ви помітили. Чи не присутня в матеріалі надмірна драматизація ситуації?

Кіптюжить небо звалище сміття

За всі роки існування відновленої автономії жоден з її урядів так і не спромігся серйозно розглянути питання про будівництво на півострові заводу з переробки сміття. Тому й не дивно, що під Сімферополем, поблизу перлини курортного Криму Ялти височіють рукотворні ельбруси і джомолунгми. Таких величезних звалищ твердих побутових відходів ще не знала історія півострова.

Станом на початок 2006 року, на території Криму тільки промислові підприємства накопичили близько 11 мільйонів тонн відходів. Куди їх дівати, не знають ні Борис Дейч, голова Верховної Ради автономії, ні Анатолій Бурдюгов, голова кримського уряду. І хоч активісти різних екологічних рухів наполегливо ставлять питання про створення на півострові ефективної мережі полігонів для зведення і переробки твердих відходів, голос громадськості залишається комариним писком у розлоному хорі різноманітних передвиборчих обіцянок. Отже, якщо до 11 мільйонів тонн промислових відходів додати ще 26 мільйонів тонн побутових відходів, то Крим можна спокійно назвати не всеукраїнською оздоровницею, а велетенським сміттєзвалищем.

Серйозна екологічна проблема для Криму – утилізація і переробка кісток і мертвих тварин. Особливо гостро ця проблема заявила про себе під час боротьби з пташиним грипом. Мало хто з читачів знає про те, що для поховання мертвих птахів існують спеціальні ями, названі іноземним словом “беккері”. Так от з 215 таких ям мають відповідні паспорти лише 122, тобто решта ям – то вже звичайні, знайомі кожному українцеві ями, в які звозять мертвих курей та качок... Не думають представники Ради міністрів Криму і про підґрунтові води, які можуть рознести усю цю пошесть по Криму. Але й про такі факти представники органів виконавчої влади й далі мовчать. Тому й не випадково у райони спалаху пташиного грипу не допускаються журналісти, які можуть розповісти правду... Що ж роблять у Криму для поліпшення ситуації з утилізацією відходів? Майже нічого. Відбуваються одні наради та “круглі столи”, які практично не просувають проблеми до їх розв’язання. А тим часом республіканський комітет з

охорони природи продовжує видавати суб'єктам господарювання дедалі нові і нові "паспорти" на розміщення звалищ відходів, затверджує так звані "реєстрові карти розміщення об'єктів накопичування сміття"... Чому кримська влада ніяк не займеться тими проблемами, які є доленосними для автономії? Чому голова Ради міністрів Криму А. Бурдюгов воліє розповідати журналістам про те, як під його орудою сантехніки героїчно "спускали воду у замороженому Щолкиному", а не про те, що робиться, аби ця біда не повторилася? Адже Анатолій Бурдюгов очолює уряд, а не якусь житлово-комунальну контору... Очевидно, ці питання залишаться у спадок іншій команді урядовців Криму, яка з'явиться на півострові вже після березневих виборів. Дай Боже, щоб ці управління по-справжньому, а не на словах любили свій край.

Кулик Олександр

Урядовий кур'єр, 3 березня 2006 р.

Визначте жанр матеріалу. Які недоліки наведеного матеріалу? Чи доречна така назва матеріалу? У якому жанрі, на Ваш погляд, краще висвітлити цю проблему?

Про острів Зміїний, станцію «Дністер» і екологічне виховання

На сторінках нашої газети постійно ведеться розмова про екологію і захист навколишнього середовища. Вони – загальні. І стосуються кожного з нас. Про це наша бесіда з начальником Державного управління екології і природних ресурсів в Одеській області В. А. Приймаком:

- Сьогодні усіх цікавить майбутнє острова Зміїний. Якщо світова громадськість визнає його островом, Україна в економічному відношенні виграє дуже багато. І тому керівництвом держави поставлене завдання провести на Зміїному необхідні роботи з перетворення його в населений пункт. Це берегоукріплення, забезпечення водопостачання і водовідведення, вирішення проблем переробки сміття.
- Віталій Олександрович, з будівництвом глибоководного каналу Дунай – Чорне море пов'язували великі надії в плані відродження декількох депресивних районів області...
- Так, мова йде про дев'ять районів. Там дуже складна ситуація. Вся екологічна громадськість розуміє, що канал потрібний. Виникає питання, як його будувати? По гирлу Швидкому, по каналу Дунай – Сасик? Поки фахівці сперечаються і до спільної думки не прийшли.

- Ваше управління виступило з ініціативою залучення провідних учених для обговорення майбутнього озера Сасик, що стало зоною екологічного лиха.
- За останні чотири роки областю було виділено по чотири мільйони гривень на будівництво очисних споруд у Татарбунарах і Арцизі, що дозволило значно знизити рівень забруднення озера неочищеними стічними водами...
- Давайте поговоримо про проблеми Дністра, на якому знаходиться водозабір, що забезпечує водою мільйонну Одесу.
- Одна з проблем – це спуск води з охолоджувальних ставків дванадцяти блоків Молдавської ГРЭС у ріку Турунчук, а потім у ріку Дністер. А від Молдавської ГРЭС до водозабору в Біляївці не більше двох з половиною кілометрів. Санітарні служби, наше управління постійно нагадують молдавській стороні, що треба будувати взаємовідношення цивілізовано. Але діє це слабо.
- Не дуже давно в нашій газеті був опублікований лист представників різних екологічних організацій про те, що в безпосередній близькості від станції Дністер, на території санітарно-охоронної зони, розпочато зведення причалів. На їхню думку, це призведе до практично неконтрольованого масштабного будівництва, у тому числі й житлових котеджів у цій зоні.
- По-перше, санітарно-охоронної зони будівництво не сягає. По-друге, там повинна була будуватися човнова станція – об'єкт рекреаційного призначення, що не суперечить діючому законодавству. По-третє, з огляду на думку громадськості, роботи в станції Дністер призупинені. Головна причина – ще не спроектовані й не працюють очисні споруди, що там мають бути.

(питання про ситуацію з дамбою Хаджибейського лиману, якості водопостачання, радіоактивні сховища Краснознам'янки – А. Ш.)...

- Віталій Олександрович, проблема збору й утилізації сміття актуальна і для районів області, і для міста. І тут виникає питання про те, як привчити людей не смітити в будинку, не створювати смітника знов-таки безпосередній біля свого будинку. В Одесі фірма «ЮКАС» виступила з цікавою ініціативою. Школам запропонували налагодити збір макулатури, щоб після її переробки на полікованому папері друкувати журнал «Шкільний кур'єр». Діти, завдяки цьому, з дитинства будуть привчатися поводитися культурно.
- Це дійсно дуже серйозна проблема. На екологічне виховання, зокрема видання відповідної літератури, з обласного природоохоронного фонду на цей рік виділяється вісімдесят тисяч гривень. Виховання треба починати з дітей, прищеплюючи їм навички іншого, дбайливого ставлення до життя. І тому будь-які

цікаві, правильні ініціативи в цьому плані з боку небайдужих людей треба підтримувати.

Комісаренко С.

Одесский вест ник, 11 травня 2006 р.

Державні й громадські екологічні організації м. Одеси та Одеської області:

Державні служби й управління:

- Державне управління екології та природних ресурсів в Одеській області (м. Одеса, вул. Канатна, 83).
- Громадська рада (м. Одеса, вул. Канатна, 89) – консультативно-дорадчий орган при Державному управлінні екології та природних ресурсів в Одеській області.

Управління екологічної безпеки виконавчого комітету Одеської міської ради.

- Державна інспекція охорони Чорного моря
- Державне спеціалізоване ремонтно-будівельне і монтажно-налагоджувальне управління ДС РБ і МНУ “Одесакомунекологія”.
- Дослідна станція карантину винограду та плодових культур Інституту захисту рослин УААН.
- Інспектура з випробування й охорони сортів рослин в Одеській області.
- Одеська наукова бібліотека ім. М. Горького.
- Одеська обласна санітарно-епідеміологічна станція.
- Одеське басейнове управління охорони, відтворення водних живих ресурсів і регулювання риболовлі “Одесрибвод”.
- Санітарно-епідеміологічна станція м. Одеси.
- Центральна морська конвенційна інспекція рибоохорони.
- Чорноморська басейнова санітарно-епідеміологічна станція МОЗ України.

Наукові та науково-дослідні організації:

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України.

Науково-дослідний проектно-конструкторський інститут морського флоту України “УкрНДУМФ”.

Одеський філіал Інституту біології південних морів ім. О. О. Ковалевського Національної академії наук України (ОФ Ін БПМ НАН України).

Українське відділення Міжнародної академії наук екології, безпеки людини та природи (УВ МАНЕБ).

Український науковий центр екології моря.

Український науково-дослідний Інститут медицини транспорту Міністерства охорони здоров'я України, державне підприємство.

Український науково-дослідний інститут медичної реабілітації та курортології МОЗ України.

Український науково-дослідний протичумний інститут ім. І. І. Мечникова МОЗ України.

Вищі навчальні заклади:

Одеська державна академія будівництва та архітектури.

Одеська державна академія харчових технологій захисту.

Одеська державна академія холоду.

Одеська національна юридична академія

Одеський державний екологічний університет.

Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова.

Центр моніторингу природного середовища ОНУ ім. І. І. Мечникова.

Громадські екологічні організації м. Одеси та Одеської області:

Асоціація “екологічна безпека та протидія надзвичайним ситуаціям ім. акад. М. І. Андрусова”, Асоціація “Зелений щит”, Аша, Благодійний фонд “Інститут ноосфери”, Громадська екологічна організація “Відродження”, “Екологічне здоров'я людини”, Екологічне товариство “Біотика-південь”, Екологічний центр сталого розвитку України, Еколого-соціально-педагогічне об'єднання “Лицарі Чорномор'я” при Будинку дитячої творчості Центрального району м. Одеси, Жінки за довкілля, Молодіжна екологічна група Одеської регіональної академії наук, “Національний екологічний центр України”, Одеська обласна організація Всеукраїнської екологічної

ліги, Одеська обласна організація Партія зелених України, Одеське відділення Міжнародної соціально-екологічної спілки, Одеський громадський екологічний дитячий центр “Мальва”, Українська екологічна академія наук, Чорноморське (Одеське регіональне відділення), Фонд захисту і відродження дикої природи ім. проф. І. І. Пузанова “Природна спадщина”, Фонд соціального захисту громадян при Русі солідарності з Кубою, “Центр міських технологій”, Центр підтримки молодіжного екологічного руху “Тубіфікс”.

Серед багатьох **спеціалізованих екологічних видань** найбільш популярними є: науковий журнал з проблем медичної екології “Довкілля та здоров’я”, науковий журнал “Агроекологічний журнал”, науково-практичний журнал “Причорноморський екологічний бюлетень”, науково-технічний журнал “Екологія довкілля та безпека життєдіяльності”, науково-популярний журнал “Екологічний вісник”, Бюлетень екологічного стану зони відчуження та зони безумовного (обов’язкового) відселення, дитячий екологічний журнал “Капелька”, регіональна газета “Моя земля”.

Екологічна інформація в Інтернеті:

<http://www.menr.gov.ua>

<http://www.erriu.ukrtel.net>

<http://www.kyiv-2003.info>

<http://dovkil-e.expo2000.com.ua>

<http://uaport.net/Uamedia>

<http://www.ecoethics.ru/magazine.html>

<http://www.undpsust.kiev.ua>

<http://www.climate.org.ua>

<http://nature.org.ua>

<http://www.greenparty.org.ua>

<http://www.ednannia.isar.kiev.ua>

<http://www.ecopravo.lviv.ua>

<http://www.ecopravo.kiev.ua>

<http://www.ecopravo.kharkov.ua>

<http://www.dossier.kiev.ua>

<http://ecoharmony.lviv.ua>

<http://proeco.visti.net>